

COMUNICACIÓ SOBRE L'ESGLÉSIA DE SANT TOMÀS DE FLUVIÀ, AMB NOTÍCIA DEL DESCOBRIMENT DE LES SEVES PINTURES ROMÀNIQUES I POSTERIOR RESTAURACIÓ D'AQUESTES

Joan M^a. de Ribot i de Batlle

El poble de Sant Miquel de Fluvià, es troba a l'Alt Empordà. La seva església és romànica, del segle XIè., d'una nau, amb transsepte i capçalera formada per tres absis semicirculars que, a l'interior, tenen forma de ferradura. Són notables algunes irregularitats de la planta, especialment l'acusada desviació o inclinació de l'ala septentrional del creuer i de l'absidiola del mateix costat.

L'església romànica es construí sobre restes d'una capella anterior, dels segles VIIè.-VIIIè., en el lloc on hi havia hagut una vila romana. No és impossible que aquesta església pre-romànica hagués substituït un primitiu temple paleocristià. Es tracta, doncs, d'un monument de gran interès, bastit sobre restes d'edificis molt anteriors. Potser la notable irregularitat de la planta del transsepte i de la capçalera és motivada per l'existència d'aquestes restes, pel fet d'haver aprofitat fonaments més antics. Són visibles fragments d'aparells antics en els murs laterals de l'església: l'orientat a tramuntana podria ésser pre-romànic, mentre que el de migdia no és impossible que sigui d'època romana.

Arrel d'unes obres de reparació de la coberta de l'església, realitzades l'any 1982, i per tal de procedir a formigonar l'extradós de les voltes de la nau central i de les laterals, i per poder apuntalar interiorment aquestes voltes, s'enderrocà part de la de canó següent, construïda amb rajola a començament d'aquest segle i corresponent al sector del transsepte, apareixent la primitiva volta de canó apuntada i encalada.

En tots els casos d'actuació en un determinat monument, i com a Cap del Servei de Conservació i Catalogació de Monuments de la Diputació de Girona, vaig tenir especial cura en prospeccionar tots els elements que el componen, com els recobriments de l'obra de fàbrica, especialment en murs i voltes interiors, perquè sols es troba allò que es busca, i no per pura casualitat, com s'ha escrit.

En el decurs del nostre treball, hem tingut el goig de descobrir les pintures de la capçalera nord del transsepte de l'església de Sant Miquel de Cruïlles. Restes de pintures romàniques en finestrals de l'absis central de l'església de Palau Saverdera, que evidencien que aquesta tenia pintures romàniques en tots els paraments, de les quals també se'n poden observar en altres sectors del monument. Igualment,

trobem pintures en un finestral de l'absis de l'església de Sant Miquel de Campmajor i en la volta de quart d'esfera de l'absidiola nord de l'església de Sant Esteve de Bas. També es conserven restes en la volta de canó paral·lel seguit, i en paraments laterals, de l'església de Sant Cristòfor de Toses; pintures en paraments interiors de la capella romànica de Nostra Senyora d'Argimont. Cal esmentar les interessantíssimes pintures pre-romàniques de Sant Pere d'Esplà (Arbúcies), a la Selva, etc.

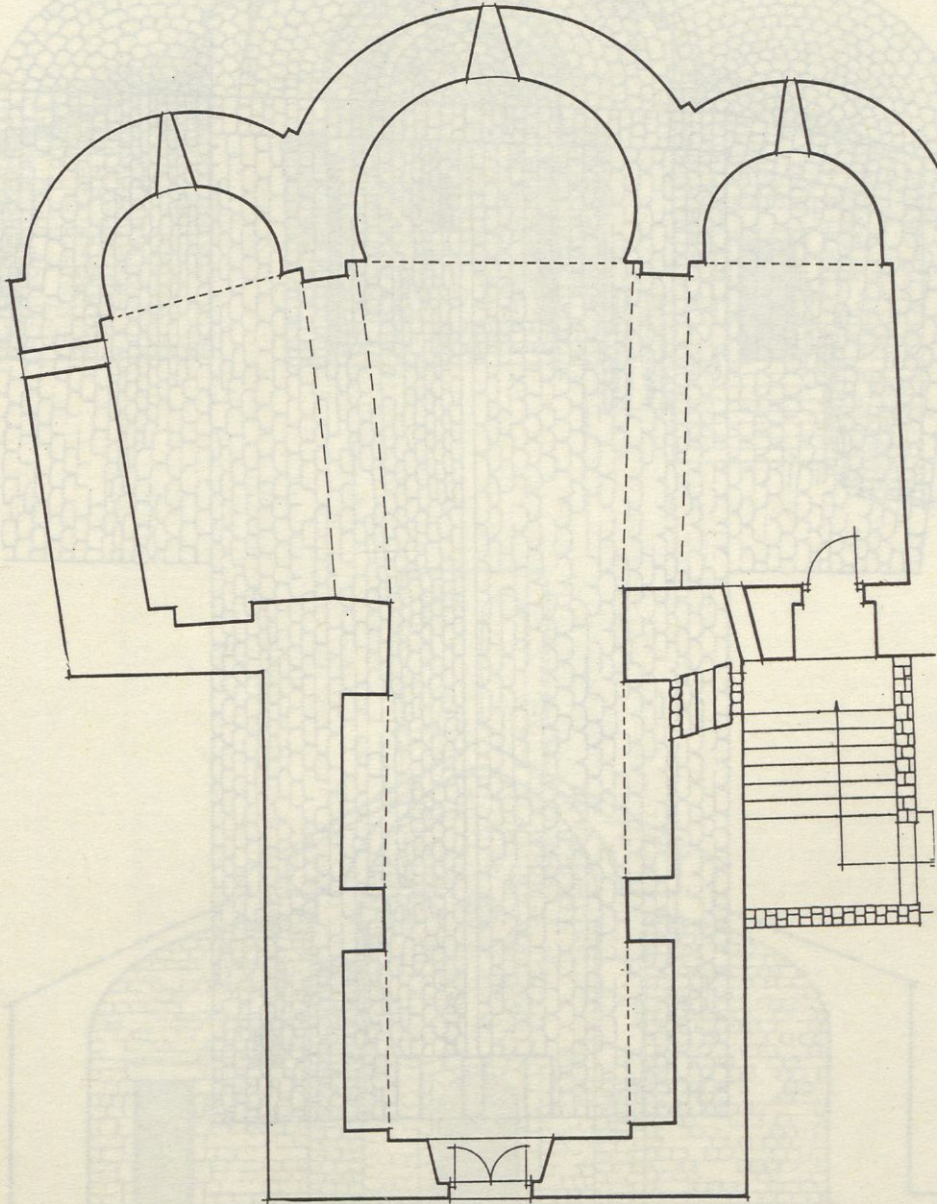
Aquesta actuació va permetre que el dia 23 d'abril de 1982, i en ocasió d'una de les visites de direcció de l'obra de restauració de l'església de Sant Tomàs de Fluvià poguéssim descobrir restes de pintura a la part inferior de la volta -pròxima a l'arrencament de la mateixa- del costat de l'epístola, que fins aleshores havien estat ocultes per la volta de canó seguit de fàbrica de rajola abans indicada. Fetes unes exploracions prèvies poguérem observar uns caps d'homes nimbats i acabaments de palmes o branques. Al prosseguir l'exploració, i per tenir la plena convicció de la importància d'aquestes pintures, es donà compte de la troballa al ponent de Cultura de la Diputació de Girona, al conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, al director del Patrimoni, al Sr. rector de la parròquia, a l'alcalde de Sant Tomàs, etc. etc. Durant l'estiu de 1982, el Sr. Josep Maria Xarrié, cap de la Secció de Conservació, Restauració i Instal·lacions de la Generalitat de Catalunya, amb el seu equip de Sant Cugat del Vallès, realitzà una profunda prospecció i neteja de les pintures romàniques descobertes, apareixent en la volta de quart d'esfera que cobreix l'absis principal, la imatge d'un Pantocràtor amb la seva màndorla, Tetramorfos, querubins i arcàngels. En la zona de traspàs entre l'arc triomfal i la nau principal, una franja amb els Ancians de l'Apocalipsi que porten les copes de perfums. En el faldó sud de la volta de canó apuntat, i en la seva part inferior, petits fragments de l'Entrada Triomfal de Jesús a Jerusalem. En la part superior, l'escena del Sant Sopar, amb la traïció de Judes. A continuació el Prendiment en l'Hort de Jetsemaní, amb l'escena de la curació de l'orella tallada a Malcus. En el faldó nord de la pròpia volta apareix la Crucifixió del Senyor, amb les Santes Dones, Longinus i altre soldat, el Sol i la Lluna. I a continuació l'escena de la Resurrecció del Senyor.

En estudis realitzats pel Dr. Josep Calzada i Oliveras, pel Dr. Antoni Noguera i Massa i pel seu restaurador, el Sr. Josep Maria Xarrié, es fa una anàlisi en profunditat d'aquestes pintures. Quant a l'estudi arquitectònic del monument, vegi's el que fa el Sr. Joan Badia i Homs.

El dia 30 d'abril de 1988, s'inaugurà la col·locació de les pintures restaurades en el seu lloc definitiu, l'església de Sant Tomàs de Fluvià.

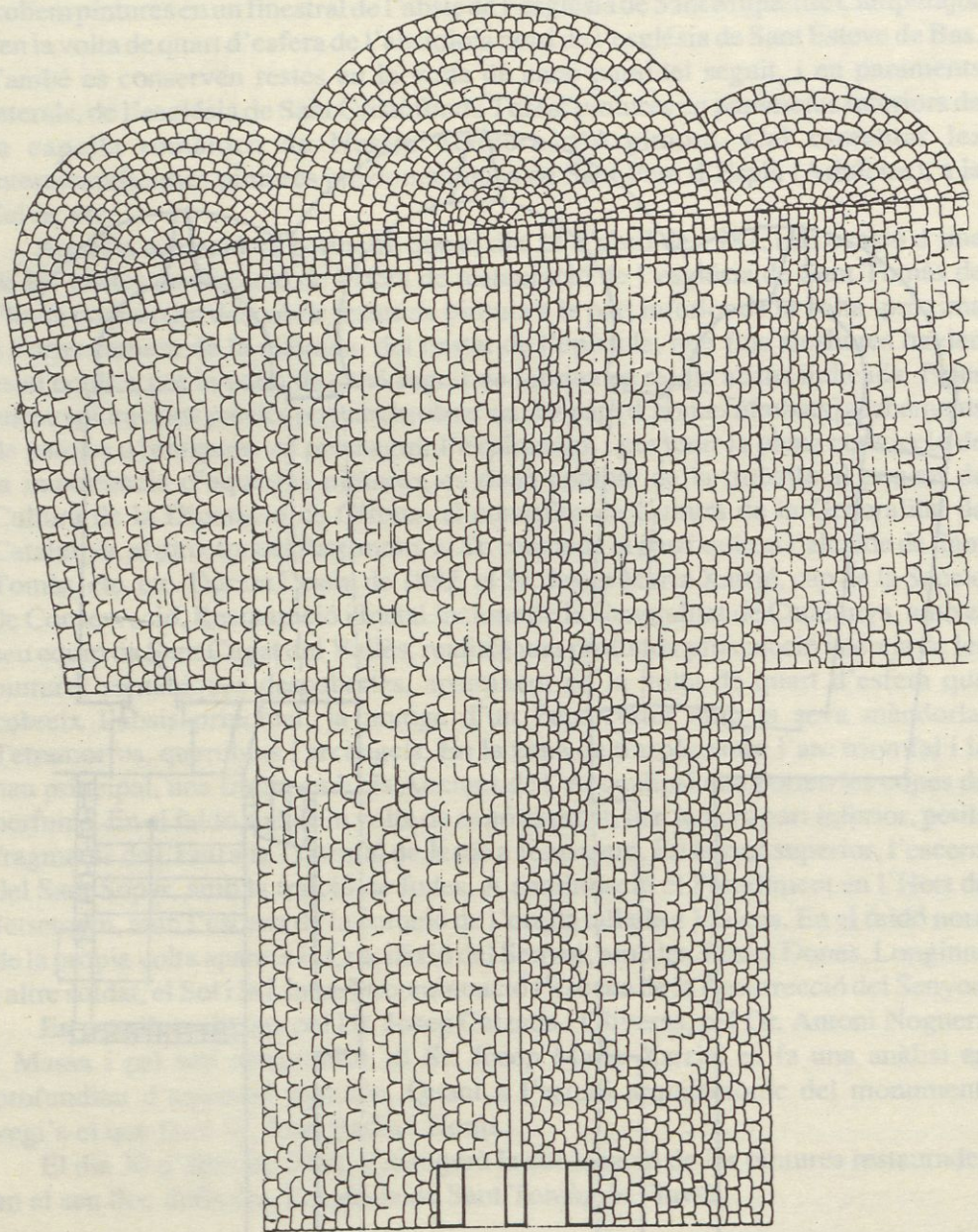
Sant Llorenç de Cerdans, 24 d'agost de 1991

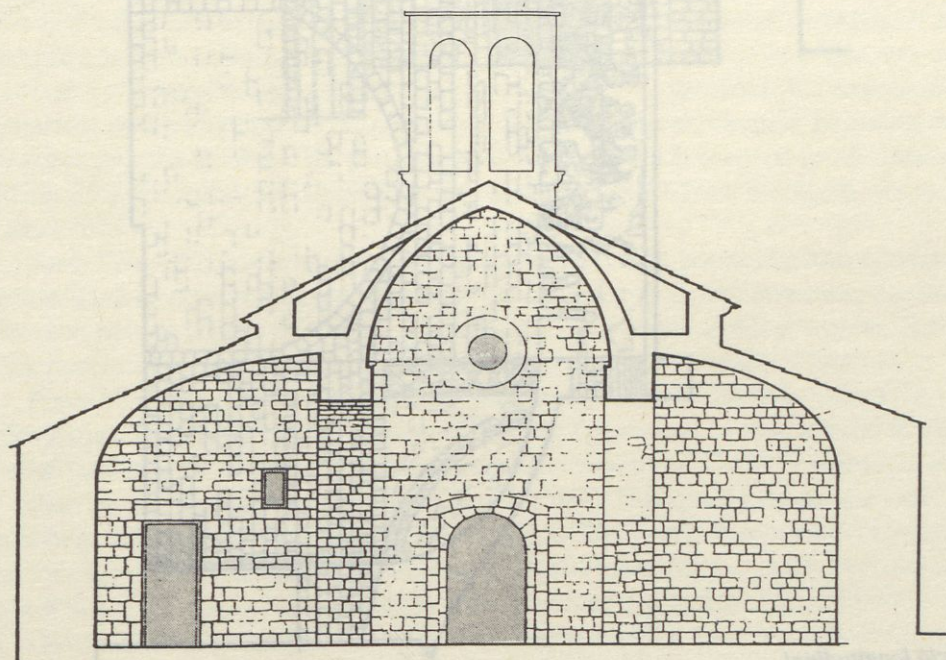
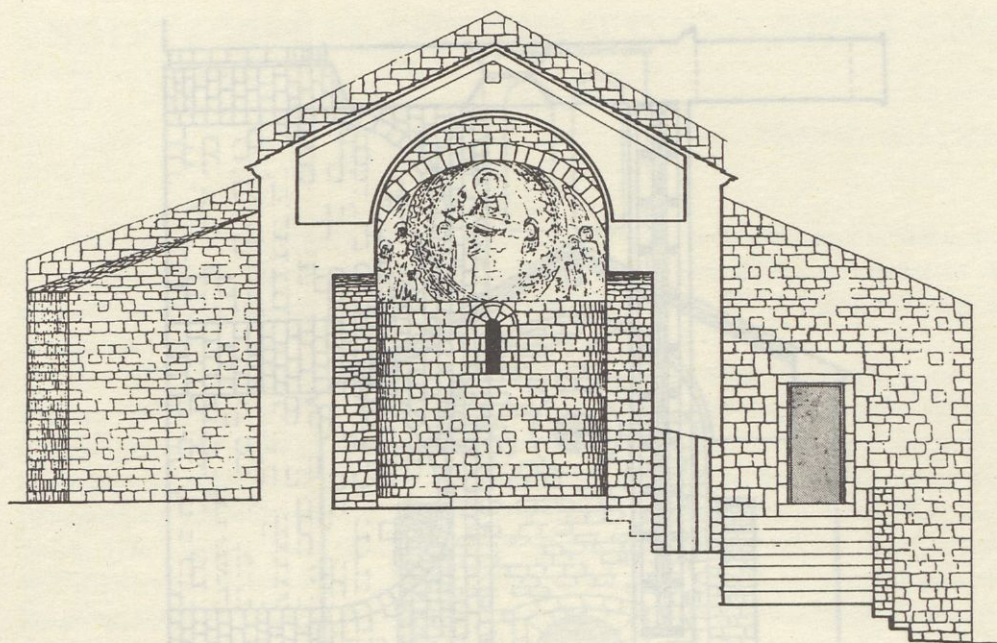
Planta de l'església

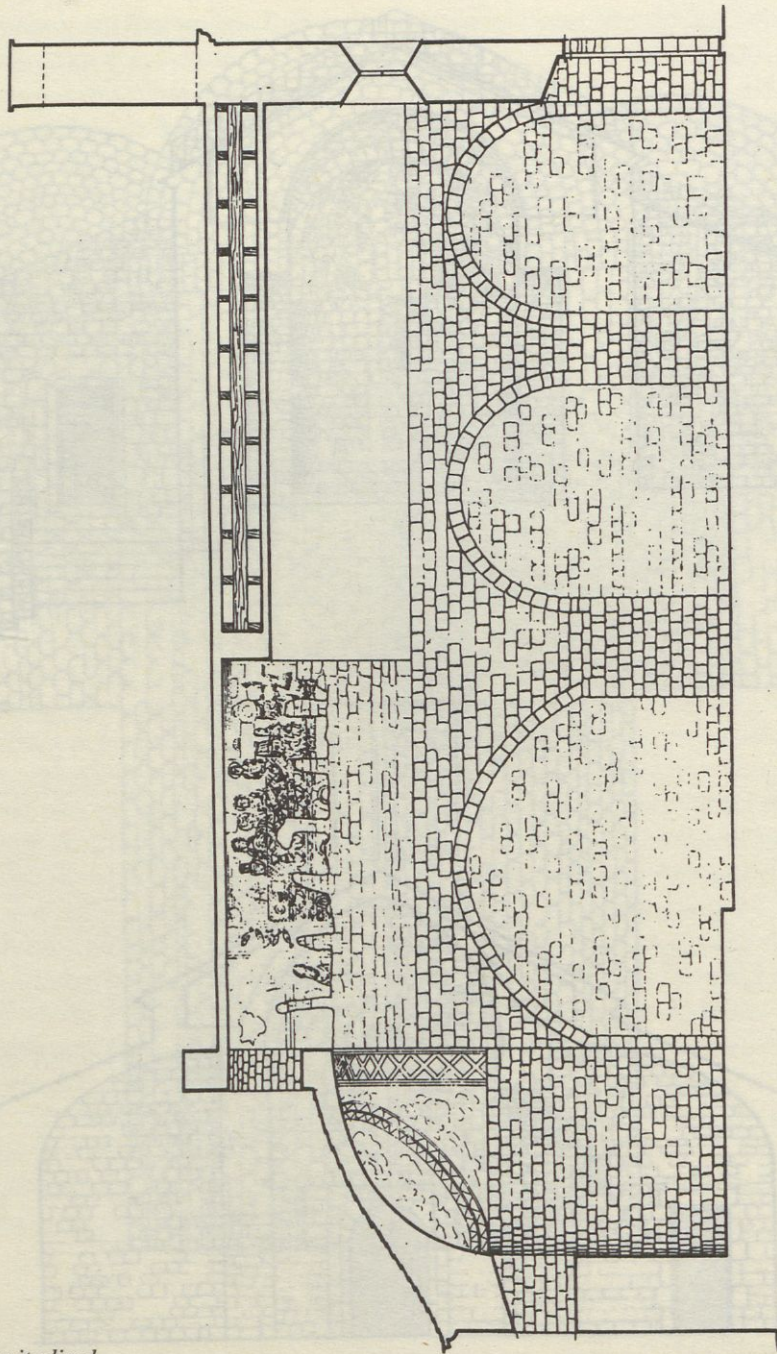
Planta coberta

Seccions transversals

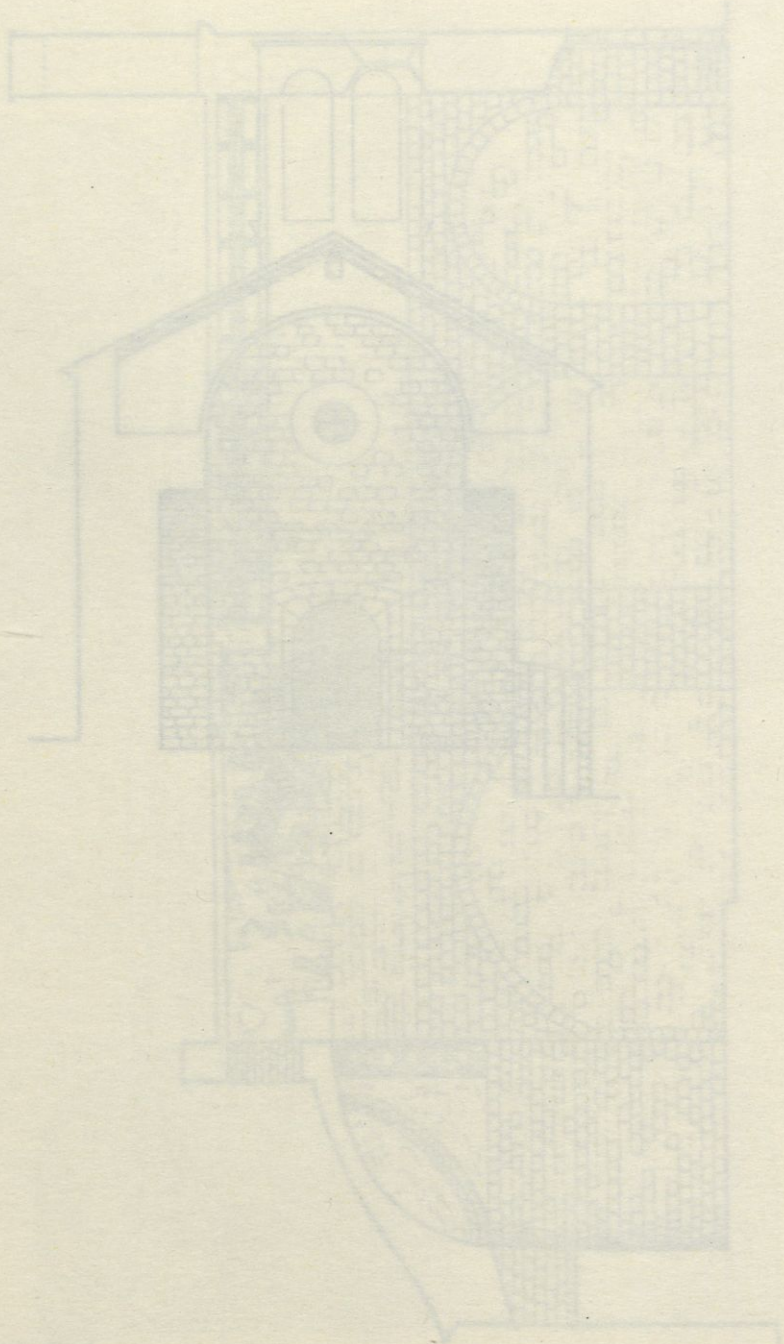

Secció longitudinal

Service Impression